

POSTANOWIENIE

20 grudnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Dończyk

na posiedzeniu niejawnym 20 grudnia 2024 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa M.M. i A.M.
przeciwko Bankowi AG w W.
o ustalenie i zapłatę, ewentualnie o ustalenie i zapłatę,
na skutek skarg kasacyjnych M.M. i A.M. oraz Banku AG w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z 24 lutego 2022 r., VI ACa 307/20,

- 1. prostuje z urzędu oczywistą niedokładność w punkcie II. (drugim) zaskarżonego wyroku w ten sposób, że pomiędzy słowami „apelacje” a „pozostałym” dopisuje literę „w”;**
- 2. przyjmuje do rozpoznania skargę kasacyjną powodów;**
- 3. odmawia przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej pozwanego;**
- 4. rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego w części dotyczącej skargi kasacyjnej pozwanego pozostawia do rozstrzygnięcia w orzeczeniu kończącym postępowanie kasacyjne.**

(A.G.)

UZASADNIENIE

I. Na wstępie należy odnieść się do wyjaśnienia składu osobowego, w którym doszło do wydania postanowienia Sądu Najwyższego z 20 grudnia 2024

r., wobec złożenia 7 września 2023 r. w sprawie I CSK 4990/22 przez sędziego wyznaczonego do rozpoznania sprawy zawiadomienia na podstawie art. 51 k.p.c. o okolicznościach uzasadniających jego wyłączenie od orzekania z uwagi na spłacanie przez niego pożyczki udzielonej przez bank, indeksowanej do kursu franka szwajcarskiego (k. 130). Wskazano w nim, że ze względu na pozycję ustrojową Sądu Najwyższego oraz znaczenie orzeczeń wydawanych przez ten Sąd orzeczenie wydane z udziałem sędziego wyznaczonego do rozpoznania sprawy może oddziaływać na jego sytuację prawną względem banku, z którym sam zawarł umowę pożyczki indeksowanej do kursu franka szwajcarskiego, co może budzić wątpliwości co do jego bezstronności. Wprawdzie postanowieniem Sądu Najwyższego z 4 grudnia 2023 r. (k. 138) „wniosek” ten oddalono, ale orzeczenie to zostało wydane w składzie: SSN Kamil Zaradkiewicz, który został powołany na urząd sędziego Sądu Najwyższego postanowieniem Prezydenta RP z 10 października 2018 r. (M.P. z 2018 r., poz. 1031) na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa zawarty w jej uchwale z 28 sierpnia 2018 r. nr 330/2018 r. w przedmiocie przedstawienia Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej wniosku o powołanie do pełnienia urzędu na siedem wolnych stanowisk sędziego Sądu Najwyższego w Izbie Cywilnej (M.P. z 2018 r., poz. 633). Krajowa Rada Sądownictwa podjęła wyżej wskazaną uchwałę z 28 sierpnia 2018 r. w składzie i w trybie ukształtowanym przepisami ustawy z 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3). Wyżej wskazane okoliczności dotyczące powołania na urząd sędziego Sądu Najwyższego Kamila Zaradkiewicza uzasadniają wątpliwości co do tego, czy i jakie skutki wywołało postanowienie Sądu Najwyższego wydane z udziałem tego sędziego w świetle uchwały składu połączonych Izb Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20 (OSNC 2020, nr 4, poz. 34) oraz orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (zob. np. wyrok z 3 lutego 2022 r., skarga nr 1469/20, Advance Pharma Sp. z o.o. przeciwko Polsce) i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (zob. np. wyrok z 7 listopada 2024 r., C-326/23, ECLI:EU:2024:940). Dotyczy to w szczególności oceny czy Sąd Najwyższy w takiej obsadzie spełniał kryteria, jakim powinien odpowiadać sąd – określone w art. 45 ust. 1 Konstytucji, art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw

człowieka i podstawowych wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 i uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284) oraz art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w zw. z art. 47 Karty Praw Podstawowych (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 26 października 2022 r., II CSKP 556/22, z 15 lutego 2024 r., I CSK 4343/22, I CSK 5052/22, I CSK 5970/22 i CSK 6303/22, z 12 kwietnia 2024 r., II CSKP 1869/22, z 9 maja 2024 r., II CSKP 1483/22 i z 8 listopada 2024 r., II CSKP 1211/22). Odniesienie się do tej kwestii prawnej było jednak obecnie bezprzedmiotowe z uwagi nie tylko na brak wniosków stron o wyłączenie sędziego wyznaczonego do rozpoznania sprawy, ale także z uwagi na zmianę okoliczności, która nastąpiła po wydaniu postanowienia o odmowie wyłączenia tego sędziego od rozpoznania sprawy polegającą na wykonaniu przez sędziego ugody zawartej z bankiem, w wyniku czego jego zobowiązanie z tytułu pożyczki indeksowanej do kursu franka szwajcarskiego wygasło, a strony zobowiązały się nie dochodzić wobec siebie żadnych roszczeń. Stosowne oświadczenie w tym przedmiocie zostało złożone przez sędziego wyznaczonego do rozpoznania sprawy i załączone do akt (k. 141). Zdezaktualizowały się więc te przyczyny, które wskazane zostały w zawiadomieniu sędziego jako uzasadniające jego wyłączenie od orzekania w tej sprawie.

II. W odniesieniu do skargi kasacyjnej pozwanego Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Określone w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wymaganie uzasadnienia w skardze kasacyjnej wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania zostaje spełnione, jeśli skarżący wykaże, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być zatem osiągnięty jedynie przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które – zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. – będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Na tych jedynie przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W skardze kasacyjnej wniesionej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 24 lutego 2022 r. (sygn. akt VI ACa 307/20), pełnomocnik pozwanego Banku AG w W., oparł wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania na przyczynach określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. Skarżący dostrzegł potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, tj. art. 4 ust. 2 i art. 6 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz. Urz. WE L 95, s. 29, dalej – „dyrektywa 93/13”), art. 65 k.c., art. 354 k.c., art. 358 § 2 k.c., art. 385¹ § 1 i 2 k.c., art. 385² k.c., art. 69 ust. 3 pr. bank., a także art. 189 k.p.c. Ponadto wskazał na występujące w sprawie istotne zagadnienia prawne, dotyczące: po pierwsze, zasadności uznania nieważności umowy kredytu powiązanej z walutą obcą na skutek uznania za abuzywne „klauszul spreadowych”, nieokreślających głównego przedmiotu umowy; po drugie, możliwości odwołania się w celu określenia oprocentowania kredytu powiązanego z walutą obcą – po stwierdzeniu abuzywności klauzul indeksacyjnych – do stawki WIBOR, skoro w umowie stawka ta występuje; po trzecie, zasadności kwalifikowania umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego jako kredytu udzielonego w złotych polskich.

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wskazania przepisu prawa, którego wykładnia budzi wątpliwości, określenia zakresu koniecznej wykładni, podania, na czym polegają wątpliwości związane z rozumieniem przepisu oraz przedstawienia argumentacji przemawiającej za tym, że mają one rzeczywisty i poważny charakter, nie należą zaś do zwykłych wątpliwości związanych z procesem stosowania prawa. Wymagane jest także wykazanie, że treść i znaczenie przepisu nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni. Jeżeli podstawą wniosku w tym zakresie jest twierdzenie o występujących w orzecznictwie sądowym rozbieżnościach wynikających z dokonywania przez sądy różnej wykładni przepisu, konieczne jest także wskazanie rozbieżnych orzeczeń, dokonanie ich analizy i wykazanie, że rozbieżność wynika z różnej wykładni przepisu (zob. np. postanowienie Sądu

Najwyższego z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, niepubl. oraz z 14 grudnia 2023 r., I CSK 6110/22, niepubl.).

Z kolei – jak wskazano w orzecznictwie Sądu Najwyższego – skarżący, który jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał przyczynę określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., powinien odpowiednio sformułować zagadnienie prawne, wskazać przepisy prawa, na których tle zagadnienie się wyłoniło oraz przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą możliwość rozbieżnych ocen prawnych oraz świadczącą o istotności tego zagadnienia (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, niepubl. i z 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14, niepubl.). W świetle ugruntowanego orzecznictwa zagadnienie prawne jest istotne, jeżeli jego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla ukierunkowania praktyki sądowej i rozstrzygnięcia sprawy, w której zagadnienie powstało (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 18 września 2012 r., II CSK 180/12, niepubl. oraz z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, niepubl.), wywołuje poważne wątpliwości, a zarazem nie było dotychczas rozstrzygnięte w judykaturze albo dotychczasowe orzecznictwo wymaga zmiany (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, niepubl.). Kwestia taka powinna spełniać wymagania stawiane zagadnieniu prawnemu przedstawianemu Sądowi Najwyższemu przez sąd drugiej instancji w razie powstania poważnych wątpliwości (art. 390 § 1 k.p.c. - zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 23 stycznia 2014 r., I UK 361/13, niepubl. oraz z 14 września 2012 r., I UK 218/12, niepubl.), których nie można rozwiązać za pomocą powszechnie przyjętych reguł wykładni prawa (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 8 maja 2015 r., III CZP 16/15, niepubl. oraz z 24 października 2012 r., I PK 129/12, niepubl.). Chodzi przy tym wyłącznie o poważne wątpliwości, wymagające zaangażowania Sądu Najwyższego, wykraczające poza poziom zwykłych wątpliwości prawnych, które powstają niemal w każdym procesie decyzyjnym stosowania prawa. W celu spełnienia przesłanki przewidzianej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nie wystarczy samo sformułowanie pytania (pytań) do Sądu Najwyższego. Konieczne jest również zaproponowanie możliwych (odmiennych) odpowiedzi na postawione pytanie. Ograniczenia się do sformułowania pytania, wymagającego

zdaniem skarżącego udzielenia odpowiedzi, nie wypełnia dyspozycji wskazanego przepisu. (zob. m.in. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 grudnia 2011 r., II PK 183/11, niepubl., z 20 grudnia 2011 r., II PK 207/11, niepubl., z 9 stycznia 2017 r., II CSK 423/16, niepubl. oraz z 16 maja 2018 r., II CSK 12/18, niepubl.). Wskazuje się na konieczność wskazania na występujące rozbieżności interpretacyjne przy rozstrzyganiu przedstawionego zagadnienia prawnego w orzecznictwie lub nauce prawa (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 10 maja 2018 r., I CSK 798/17, niepubl., z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 585/17, niepubl. oraz z 8 kwietnia 2018 r., V CSK 577/17, niepubl.).

Wątpliwości przytoczone we wniosku, w kontekście zarzutów skargi i przedmiotu postępowania, dotyczyły skutków zawarcia w umowie kredytowej powiązanej z walutą obcą (frankiem szwajcarskim) postanowień umownych wyrażających ryzyko walutowe i odsyłających do tabel kursowych banku przy przeliczeniu waluty obcej na złote polskie i odwrotnie. W uzasadnieniu wniosku skarżący przytoczył szereg orzeczeń Sądu Najwyższego i sądów powszechnych oraz Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej odnoszących się do wykładni wskazanych przepisów oraz szereg orzeczeń odnośnie do problemów ujętych w zagadnieniach prawnych sformułowanych w skardze kasacyjnej w celu wykazania ich istnienia w sprawie. Problematyka ta nie stanowi novum. Była wielokrotnie poruszana przez Sąd Najwyższy w orzeczeniach dotyczących podobnych umów kredytowych, nie tylko na etapie wstępnej oceny. Zagadnienia te były wszechstronnie podejmowane w nowszym orzecznictwie Sądu Najwyższego i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, co doprowadziło do ujednolicenia kierunków orzeczniczych (por. np. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56, wyroki Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, nr 2, poz. 20, z 10 maja 2022 r., II CSKP 163/22, z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22, z 13 maja 2022 r., II CSKP 405/22, z 20 czerwca 2022 r., II CSKP 701/22, z 9 września 2022 r., II CSKP 794/22, z 26 stycznia 2023 r., II CSKP 722/22, z 20 lutego 2023 r., II CSKP 809/22, z 25 maja 2023 r., II CSKP 1311/22, z 28 lipca 2023 r., II CSKP 611/22, z 25 października 2023 r., II CSKP 820/23, z 29 listopada 2023 r., II CSKP 1460/22 oraz II CSKP 1753/22, i z 19 stycznia 2024 r., II CSKP 874/22 oraz II

CSKP 36/23; postanowienia Sądu Najwyższego z 27 kwietnia 2023 r., I CSK 3629/22, z 8 grudnia 2023 r., I CSK 5651/22 i z 29 maja 2024 r., I CSK 2038/23 oraz powołane tam dalsze orzecznictwo Sądu Najwyższego; w judykaturze Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej zob. zwłaszcza wyroki z 29 kwietnia 2021 r., C-19/20, I.W., R.W. przeciwko Bank BPH S.A., ECLI:EU:C:2021:341, z 18 listopada 2021 r., C-212/20, M.P., B.P. przeciwko „A.”, ECLI:EU:C:2021:934, z 16 marca 2023 r., C-6/22, M.B., U.B., M.B. przeciwko X S.A., ECLI:EU:C:2023:216 i z 23 listopada 2023 r., C-321/22, ZL, KU, KM przeciwko Provident Polska S.A., ECLI:EU:C:2023:911). W powołanych orzeczeniach odniesiono się do wszystkich aspektów prawnych wykładni i stosowania przepisów prawnych powołanych przez skarżącego dla uzasadnienia występowania przesłanek uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W odniesieniu do postulowanej wykładni art. 189 k.p.c. należy zauważyć, że interes prawny w żądaniu ustalenia istnienia albo nieistnienia stosunku prawnego powinien być postrzegany elastycznie. Powyższy interes należy oceniać, uwzględniając cele, którym służy sądowa ochrona prawna oraz przedmiotowe granice prawomocności materialnej wyroku, wynikające z art. 365 w zw. z art. 366 k.p.c.) (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z 10 maja 2022 r., II CSKP 163/22 i z 20 czerwca 2022 r., II CSKP 701/22, a także postanowienie Sądu Najwyższego z 13 lipca 2023 r., I CSK 3622/22 i powołane tam orzecznictwo). W powołanym wyżej wyroku z 23 listopada 2023 r., C-321/22, ZL, KU, KM przeciwko Provident Polska S.A., Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej stwierdził ponadto, że dyrektywa 93/13 sprzeciwia się takiej wykładni przepisów krajowych, która negowałaby interes prawny jako przesłankę powództwa zmierzającego do stwierdzenia bezskuteczności nieuczciwego warunku umownego z tego tylko powodu, że konsumentowi może przysługiwać powództwo o zwrot nienależnego świadczenia, lub gdy może się on powołać na tę bezskuteczność podejmując obronę przed powództwem zmierzającym do zasądzenia świadczenia opartego na takim warunku umownym.

Należy wskazać, że w ramach przedsądu Sąd Najwyższy niejednokrotnie odmawiał przyjęcia do rozpoznania skarg kasacyjnych pozwanego banku opartych na tożsamej bądź zbliżonej argumentacji, w ostatnim czasie m.in.

w postanowieniach: z 13 grudnia 2024 r., I CSK 534/24, z 13 grudnia 2024 r., I CSK 453/24; z 18 grudnia 2024 r., I CSK 172/24, z 28 listopada 2024 r., z 21 listopada 2024 r., I CSK 1472/23, I CSK 2638/23, z 10 września 2024 r., I CSK 2522/23. W celu uniknięcia zbędnych powtórzeń, należy odwołać się do uzasadnień tych postanowień. W świetle obecnych orzeczeń, skarga jest zatem nieaktualna, co uniemożliwia jej przyjęcie do rozpoznania.

Skarżący nie wykazał, by w dacie orzekania w przedmiocie przedsądu istniała potrzeba kolejnego odniesienia się przez Sąd Najwyższy do przedstawionej regulacji i problematyki. Uwzględniając dotychczasowe orzecznictwo unijne oraz aktualny dorobek orzecniczy Sądu Najwyższego, nie było podstaw do kolejnej wypowiedzi Sądu Najwyższego w tej materii, z uwzględnieniem publicznoprawnych, ponadindywidualnych zadań skargi kasacyjnej.

Wskazać należy również, że nie zachodzi nieważność postępowania, którą Sąd Najwyższy bierze pod rozwagę – w granicach zaskarżenia – z urzędu (art. 398¹³ § 1 k.p.c.).

Z tych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej pozwanego do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.). (pkt trzeci postanowienia).

Z uwagi na dostrzeżoną z urzędu oczywistą niedokładność w punkcie drugim zaskarżonego wyroku, polegającą na pominięciu litery „w” pomiędzy słowami „apelacje” a „pozostałym”, orzeczenie w tym zakresie sprostowano z urzędu na podstawie art. 350 § 1 i 3 w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c. (pkt pierwszy postanowienia).

Ponieważ do rozpoznania została przyjęta skarga kasacyjna powodów (pkt drugi postanowienia), o kosztach postępowania kasacyjnego – wywołanego wniesieniem obu skarg kasacyjnych – orzeknie Sąd Najwyższy zgodnie z art. 108 § 1 w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c., w orzeczeniu kończącym to postępowanie, z uwzględnieniem jego ostatecznego wyniku (pkt czwarty postanowienia).

(A.G.)

[a.]